

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

11 oct. st. v.

23 oct. st. n.

Este în fiecare duminică

Redacțiunea în

Közép-uteza nr. 395.

Nr. 41.

A N U L XXIII.

1887.

Prețul pe un an 10 fl.

Pe „ „ de an 5 fl.; pe „ „

de an 2 fl. 70 cr.

Pentru România pe an 25 lei

Stefan cel tiner, domn al Moldovei.

— Tragedie istorică în 5 acte și 2 tablouri. —

Actul I* — scena VI.

Vornicul Cărabuț și Despina, fiica lui.

Despina (intrând, a parte.)

Aci voi ști vr'o veste

Și de Nichita. (Zărește pe tată-sau și tresare.) Tata!

Cărabuț.

Despino, dar ce-ți este?

Despina.

Nimic.

Cărabuț.

Nu poți ascunde, că văd pe fața ta
O frică îngrozitoare.

Despina.

Dar nu-i nimic.

Cărabuț.

Așă?

Nu vrei să-mi spui? Acésta-i iubirea ta curată?
Acésta-i ascultarea ce-mi datorești că-s tată?

Despina.

Dar tată...

Cărabuț.

Ți-s părinte și trebuie să știu,

Ce gând te mistuește; s'ajut, de nu-i târziu!

Despina.

S'ajută? Acésta vorbă mi-a dat curagiu...

Cărabuț.

Vorbește!

Despina.

Ț-oi spune dară totul ce 'n suflet me muncеșce.
Iubesc!

Cărabuț.

Pré bino, dragă, lubirile ne vin

Din raiu ca ș-o schinteie ce-aprinde vieță 'n sin.

Iubirea-i cea mai scumpă podobă femeieșcă.

Și Dumnezeu făcut-a femeia să iubescă.

Iubește dar, Despino; eu nu me 'mpotrivesc

Și cred că mândrul june, de nēm bun, strămoșesc,

E vrednic de-al teu nume.

Despina.

E vrednic, căci întrece

Pe toți din asta țără; ba știu că nici în deco
N'ai mai găsi ca dēnsul... E vrednic, vrednic deu!
Frumos ca ș-un lucēfer, voinic ca puii de leu!
E fala țării noastre!

* Actul întreg s'a celit în adunarea din Oravița a Societății pentru fond de teatru român, la 25 septembrie an. c.

Cărabuț.

Dar spune-mi-l pe nume!

Despina.

Și nu-l ghicești din vorbe? Dar nu-i ea el în lume!
Nichita...

Cărabuț (cu groză.)

Arbure!

Despina.

Da.

Cărabuț (a parte.)

Vai, mare Dumnezeu!

Despina.

Ți place dumi-tale? Ales-am bine eu?...

Iubit de țara țoată, cinsit cu vrednicie,

În rândul tinerimei stă 'n frunte cu mândrie:

Urmas de sange falnic al tatălui vestit,

Pe calea vitejei cu foc 'a insoțit;

Renumele, mărirea legară 'a lui frunte

Gununa nemuririi din câmp cu lupte crunte...

Vedi dar, iubite tată, că-i vrednic el de noi,

Deci bineeuventarea ț-o cerem amēndoi!

Cărabuț.

Imi pare reu, că nu pot să-ți fac pe voie, dragă.

Despina.

Vai Dumnezeu, ce vorbe!

Cărabuț.

Ce-mi spune mintea ntregă.

Despina.

De ce nu-ți place dēnsul?

Cărabuț.

Căci are un păcat:

Nu ți-se potrivește... Vedi grăul cel curat

Se face 'n brazdă grasă, ovēsu-'n pētră creșce,

Și dragostea întocmai în semeni înfloresce...

El nu e pentru tine... Și știi că tată-sau

Ni e dușman de morte... Să-l uiți.

Despina.

Nu pot. Nu deș.

Cărabuț.

Te voi sili.

Despina.

Zadarnic! Cu dragostea-mi oprita,

Imi smulgi din pept îndată și inima-mi strivita.

Cărabuț.

Te duc la mănăstire.

Despina.

O! du-me iute dar!

La ce să stau în lume, ducēnd un traiu amar,

Să n'am de dēnsul parte?! O! du-me iute, iute!

Și de-a murit?
Carăbaș.

Despina.
Vai Dămne!
Carăbaș.

In luptele trecute

Tot el a stat in frunte.

Despina.

Tocmai d'aceea port

Așa grozavă spaimă. Ah! decă dănsu-i mort.
Nici eu n'am dor de viață.

Carăbaș.

O dragoste mai nouă

Te-a mângăiat, n'ai frică.

Despina.

Dar dragostea nu-i rouă

Ce 'n totă dimineața stropesc viața 'n crin,
Ci-i floare care numai odată crește 'n sin.

Carăbaș.

Cuvinte prę frumoșe, dar n'au prins rădăcină
In țelina vieții . . . Te rog, te mai alină
Și judecă mai rece! Zadarnic il iubesci!
Nu-i fi a lui!

Despina.

Dar, tată, de ce te 'mpotrivesci?

Că ți-i dusman bețrânul? Nichita nu-i. Său doră
E mort? O! spune-mi iute, de 'ndată me omorâ.
Nu-mi da otrava numai mereu tot câte-un pic!

Carăbaș.

Te stăpânește, dragă! N'ai frică de nimic!
Nichita mai trăește . . .

Despina (cu foc.)

Dar e rănit de moarte?

Carăbaș.

Nici nu-i rănit.

Despina.

Ah! Dămne! (Șovăc.)

Carăbaș. (O sprigină iute, a parte.)

Acum cine să-i pörte

De grige? (Tare.) Fiică dragă, me umpli de fiori.
Revină-ți in simțire!

Despina (deșteptându-se.)

Me iertă . . . Une ori

O mare bucurie, ce necerută vine,
E mult mai izbitor, decât dureri, suspine,
Ce 'neet ne secă viața.

Carăbaș.

Dar cum m'ai speriat!

Gândiam că mori îndată.

Despina.

La ce m'ai deșteptat?

Eram așa de bine, cum n'am fost nici odată . . .
Gândiam că nu-s in lume, păream in raiu urcată.
Și 'n trecerea acesta, cu suflet îmbetat,
Plăcerile innalte pe tote le-am gustat.
Vedeam, că stam naintea cereseului părinte,
Ce 'n tronul seu imi dăse aceste dulci cuvinte:
-Copila mea, tu 'n lume destul ai suferit,
Dar bună ești, deci ietă respăta-ți in sfârșit!
Chiemă și pe Nichita, ne puse mâna 'n mână
Ș-a dăș ca fericirea in vezi să ne tot țină . . .
Eram așa de bine! . . . La ce m'ai deșteptat?

Carăbaș.

N'am timp să stau de vorbă . . . De grigi sunt incurcat,
Căci vodă vine 'ndată . . . Să mergi și 'mbracă iute
Podoba cea mai scumpă cu scule vechi și du-te
Fă parte din alaiul logodnicei domnești!
Eu merg. Te rog grăbește! (Ese.)

Despina singură (cu bucurie.)

Nichita meu trăești!

Și te-oi vede îndată! . . . Cât sunt de norocoșă!
Me duc să fac gătelă, să-i fiu cea mai frumoșă. (Ese.)

Iosif Vulcan.

Țina ținelor.

— Basn din popor. —

— fost odată ca nici odată etc.

A fost odată un împărat mare și puternic și el avea trei feciori. Făcându-se mari, împăratul se gândi leș și chipuri cum să facă să-și însore copiii ca să fie fericiți. Intr'o noapte nu seiu ce visa împăratul, că a doua zi, de mănecate, își chemă copiii și se ureă cu dănsii in palmarul unui turn ce avea in grădină. Porunci să-și ia fiecare arcul și câte o săgetă.

— Trageți, copii, cu arcul, le dăse împăratul și unde va căde săgeta fiecărui, acolo i va fi norocul.

Copiii se supuseră fără a cătu cătuș de puțin, căci ei erau incredințați că tatal lor seia ce spune. Traseră deci și săgeta celui mai mare din fii se infipse in casa unui boer mare d'ai împăratului; eră săgeta celui mai mic se ureă in maltul cerului. Li se strimbaseră găturile uitându-se după densa, și p'aci, p'aci, eră să o perță din ochi. Când o vedură coborindu-se și se infipse intr'un copaciu 'nalt dintr'o pădure mare.

Se duse fiul cel mare, își luă soție pe fata împăratului vecin și se întörse cu densa la tatal seu.

Se duse și cel mijlociu și se întörse și el cu o soțioră mândră și frumoșă.

Se duse și cel mic. Cătreera lumea până ce ajunse la pădurea cea mare unde se lăcase săgeta lui. Bîjbî el și orbăcă p'acole prin bunget până ce dete de copaciu in care se infipse-e săgeta lui. Acest copaciu eră inalt și gros și bețrân de când urzise Dum-dețeu pământul. Se incovrigă el de dănsul și se ureă până ce ajunse de se agăță de o ramură. Și din ramură in ramură, când atărnat cu mările, când cu piciorile incrucigate și inlestate, ajunse până in vîrf. Acolo puse mâna și-și luă săgeta. Se dete jos cu sufletul plin de obidă și de mănure, socotind că este sec de noroc, căci, se gaudia el, că ce eră sa găsescă in acel copaciu.

Nu-i fu destul că nu-și aflase acolo pe scrisa lui, nu-i fu destul că făcuse atăta cale in deșert, se mai pomeni, când vru să plece de lângă copaciu, că se agăță de spinarea lui o bulniță. Hiț in sus, hiț in jos, bulnița să se ducă din spinarea lui, ba, li inhațase, drăcoica, cu ghiarele ca o gaită spurcată și nu-l slăbia nici cât ai da in cremene.

Mai se suci, mai se inverti să scape de pacoste și nu lu nici in chip. Decă vedu și vedu, se hotări și el a se duce acasă cu saxanaoa in spinare și o luă la drum. In cale băgă de semă că alte șese bufnițe se țineau după dănsul. Merse el, bietu, cu alaiul după dănsul și potrivii astfel ca să ajungă acasă năp-tea. Spre a nu se face de risul dracilor de copii.

Cum intră in cămara unde locuia dănsul in palaturile tătane-seu, cele șese bufnițe se aședară careși pe unde; eră cea d'a șeptea bulniță, care se inlestate de spinarea lui, se așeja in pat.

Mai stătă bietul flăcău, se mai socoti, se mai gândi, mai plănui și in cele din urmă găsi cu cale să le lase in pace, să veșă unde are să esă acență întemplare. Mai cu semă că acum se cortorosisse de saxanaoa din spinare.

Și cum eră și rupt de osteneță de atăta călătorie și de atăta teatură ce avu pe drum, adormi,

cum puse capul jos, de par că l-ai fi lovit cu muchia în cap.

A doua zi, ce să-i vedă ochii? Lângă dânsul o dină așa de frumoasă, de amuțea și nu știu cine când o vedea, era la capetele patului lor șese robe una mai frumoasă decât alta. Mai vedu într-un colț al cămării, șapte piei de bufnițe, aruncate una peste alta.

Se miră tată-seu, se miră mamă-sa de așa frumusețe și gingășie, ce nu mai veduseră de când erau ei.

Ziua de nuntă a fratelui celui mai mare fiind, se duse și fiul cel mai mic al împăratului, înse singur, căci nu putea să ia și pe dină, măcar că eră să-i fie logodnică. Când, se pomeni cu dânsa că se prinde în horă lângă dânsul. Nu mai putea de bucurie, când o vedu. Se făliă, nene, cât un lucru mare: căci alta ca dânsa nu se găsiă în totă împărăția lor și a vecinilor lor. Toți nuntașii remaseră cu ochii bleoziți la dânsa. Er ceilalți fii de împărați și domni cari erau poftiți la nuntă, dedeau târcole rōbelor ce venise cu dină și care de care umblă să se prină în horă lângă dânsa. Și astfel se veseliră până sera. La mesă, dină se aședă lângă fiul cel mic al împăratului. Măncară și se cheuiră până la miezul nopții. Apoi se duseră fiecare la ale sale. Fiul cel mic al împăratului, se duse în cămăra lui. Dină după dânsul. Se culcară și dormiră ca niște împărați ce erau ei. Când se sculă dimineața și vedu pieile de bufniță tot acolo, îl apuca un cutremur de scărbă, aducându-și aminte de cele ce pătise dela dânsa.

Se făcu și nunta fiului de al doilea al împăratului. Fiul cel mic se duse la nuntă eră și singur și eră se pomeni cu dină că vine și nici una, nici alta tot se prinse lângă dânsul în horă. Creștea inima în dânsul de bucurie și de faliă, mai cu seamă când vedea pe ceilalți fii de împărați și de domni că le lasă gura apă la toți după o așa bucătică. Ei, vorba ăluia. În pofida căpsunelor, mâncau toate. Iși scoteau și ei focul jucând în horă cu robele dânei. Sera eră se puseră la mesă.

Fiului celui mic al împăratului, ce-i dă lui dracul în gând, se sculă dela mesă, se duse în cămăra lui, ia pieile de bufniță și le arunță în loc, apoi vine și se aședă la mesă din nou.

Odată se făcu o tulburare între meseni. Și etă de ce. Una din robe strigă: Stăpană! sūntem în primejdie. Alta dise: stăpană mic îmi mirose a pirlit. Este prăpădenie de noi. Eră ea respunse: Tacă-ve gura, tocmai acum la mesă v'ati găsit și voi să vorbiți secături? Nu tresu înse mult și mai dise și a treia: Stăpană! nu e scăpare, sūntem vendute nișesece.

În aceeași vreme și dânsa strimba nițel din nas. Pasămite i venise și ei miros de pirlăla picilor. Si de-odată sculându-se cu totele dela mesă, se țărură șapte porumbei. Apoi dină dise fiului celui mic de imperat:

— Ai fost nerecunoscător. Cu bine te-am găsit, cu bine să remai. Până nu vei isbuti să faci ce n'a făcut om pe lume, să nu dai cu mâna de mine.

Se înălțară deci în slava cerului și îndată periră din ochii lui.

În desert mai rugară mesenii pe fiul împăratului să scedă la mesă, în desert îl îndemnară părinții și frații să nu-și mai țără inimă rea: căci el remăsese cu ochii după porumbei și nu se puse la mesă.

A doua zi până în zori plecă să-și găsească logodnică. El simțea bine acum, că fără dânsa nu mai putea trăi. Iși luă ziua bună dela părinți și dela frați și o porni în pribegie.

Trecu deluri, văi, colnice, străbătū păduri întunecate și de picior neumblate, dete prin smărcuri și lacoviște și de urma porumbeilor sei nu putu da. Se trământă cu firea voinicului, cercetă, căută, întreba, dară nici o ispravă nu-și făcea. Cu inimă înfrântă, cu sufletul zdrobit de mahnire și cu dogorul dragostei într'ensul, umblă ca un smeu și ca leu paraleu, dară tōte în desert. Une-ori îl bătea gândurile să-și facă sēmă singur, să se dea de ripă, ori să-și sfărâme capul de colții de pētră de prin munți; dară pară i spunea inima, că odată, odată, o să se sfērgescă tōte necasurile sale, și de odată își veniă în sine, și se punea din nou pe drum, mai cu hărnicie și mai tare în credință, că cine caută cu amăruntul și cu stăruință, trebue să găsească și gândul să îl isbândescă.

Rupt de osteneală și de sbucinare, se dete nițel la umbră într'o vâlcea să se mai odihnescă o lēcă. Și stând el acolo, îl țără somnul. De odată se desțepă, auzind o gărielă de graiuri omenești și sari drept în sus. Ce să vedă dumneata? Trei draei se certau de făceau clăbuc la gură. Se duse la dēnsii cu peptul înainte și le dise:

— Certă fără păruelă, ca nunta fără lăutari.

— Se lovi ca nuca în pārete și vorba ta, ecă, respunseră ei. Dară noi nu ne certăm, ci numai ne slădim.

— Și pentru ce ve slădiți voi? i întreba el: căci gălăgia ce faceți voi, mort de ar fi cineva și tot îl desteptați.

— Uite, avem de moștenire, dela tata, o pāreche de opinci, o căciulă și un biciu și nu ne învoim între noi, care ce să ia din ele.

— Și la ce sūnt bune bulendrele pe care ve slădiți voi?

— Când se încălzi cineva cu opincele, trec-mareă ca pe uscat. Când puse căciula în cap, nu-l vede nici dracul, măcar de i-ar da cu degetul în ochi. Er când va ave biciul în mână și va trosni asupra vrășmașilor sei, i impietresce.

— Aveți dreptate să ve slădiți voi, me. Căci una fără alta, aceste bulendre nu fac nici doue cepe degenerate. Eră ce-mi dice mie gândul, de veți voi să me ascultați, să ve fac eu dreptate omenească.

— Te ascultăm, te ascultăm, respunseră draei într'o glăsuire, spune-ne cum și vom vede.

— Vedeți voi cei trei munți ce stau în lața noastră? Să ve duceți fiecare în căte unul și om va veni mai curend, după ce ve voi face eu semn, ale lui să fie tōte astea.

— Că bine dăci dta! Așa vom face. Bravo! ecă ne-am găsit omul carele să ne facă dreptate.

Și îndată o rupseră d'a fuga draei, tulind'o fiecare în spre căte un munte.

Până una, alta, voinicul puse opincele în picior, căciula în cap și lua biciul în mână. Când ajunseră draei în verfurile munților și așteptară să le facă semnul, fiul cel mic al împăratului trăsni de trei ori cu biciul, în lața fie-cărui drac și i impietri acolo locului. Apoi o luă și el la drum în treba lui, unde îl trăgea dorul.

Abia mai facu vr'o dece pași și vedu pe sus un stol de șapte porumbei. I urmări din ochi până ce i vedu în ce parte de loc se lasară. Într'acolo deci și dânsul își îndreptă cărările pentru care se ostense atăta mare de vreme.

Trecu mări, piraș și ape mari ca pe uscat, mai outreeră țeri și pustiuri, până ce ajunse la un munte mare, al cărui vârf da de nori. Act vedușe el că se lăsese porumbeii. Se puse a se urcă pe dânsul și din vâgăună în vâgăună, din steiu de pētră în colți, din ripă în ripă, cățărindu-se când pe muchi, când pe

come de muniți, ajunse la o peșteră. Intrând acolo, remase ca lovit de trăsnet când văzu niște palaturi ca de domn și așa de măiestrit lucrate, cum nu se vedea pe pământul nostru. Acolo locuia logodnica lui, dîna dînelor. Cum o văzu primblându-se prin grădina cu rozele după dînsa, o și cunoscu. Un copilăș de drăguleț se ținea după dîna, alerga, se sbeșuia printre flori și tot strigă pe dîna ca să-i arate câte un fluturel. Pasă-mi-te dîna remăsese grea când sburase de la mea. Și acesta era copilul lor.

Nu mai putea de bucurie fiul cel mic al împăratului. I venia să dea fuga ca un desmetic să ia copilășul să-l sărute. Dară își lua seama, nu care cumva să se spîrie. Pe dînsul nu-l vedea nimeni, căci era cu căciula în cap.

Incepuse a da în deseră și el nu știea cum să se arate. În cele din urmă auzind că poțesece la mesă pe dîna, se duse și el și se aședă între dînsa și între copilășul lor. Aduseră bucate. El mănca ca un lup flămînd, căci nu mai ținea minte de când nu mănecase el legumă fertă. Dîna se miră cum de se sfîrșește bucatele așa de iute. Porunci de mai aduse. Dară și acele se fitură într'o clipă.

Între acestea el ridicându-și nițel căciula din spre partea copilului, acesta îl dări și odată, strigă:

— Uite tata, mamă!

— Tată-teu, dragul meu, nu va da peste noi până nu va sevrîși o faptă năstrăvană, răspuse măsă.

El își trase iute, iute, căciula pe ochi și începă erăși a mănca, de părea că se bat lupii la gura lui. După ce sfîrși și aceste bucate, dîna, cuprinsă de mirare, porunci să se mai aducă, ca să fie din destul.

Fiul împăratului se mai arătă copilășului încă odată, plin de bucurie că fiul său îl cunoscu.

Copilul erăși spusese măsă și el acceptă erăși îl țina de reu, vedea că nu-i venia el a crede să îl facă un bărbatu-seu niscui fapte minunate, prin care să potă ajunge la dînsa. Ea știea că pe acolo nici pasere măiastră nu calcă. Copilul tăcu, căci tată-sau își trăsese căciula pe ochi numai decat.

Mai mănca până ce se isprăviră acele bucate. Mănca, nene, și nu se mai sătura. Ne mai avend ce să mai aducă la mesă, dîna începă a cărbăca nu mai remăsese și pentru robe. Când etă copilul că strigă erăși.

— Mamă! dea că este tata.

— Dară unde este me? ce tot aiurezi tu?

— Ba nici aiurelă, nici nimic. Uite l este colea lângă mine, uite l me ia în brațe.

Se spîria dîna când auzi. Dară el nu o lăsă până în cele din urmă, fără să se arate, ca să nu-i vie ceva reu. Și luandu-și căciula din cap dise:

— Etă-me și eu, Tu nu ai vrut să crezi pe fiul nostru când ți-a spus că m'a veltut. Eu n'am știut ce să cred când am vedut scărboșele alea de piei, ci am socotit că fac bine, dându-le focului, ca să ve scap pe voi de ele.

— Așa am fost noi urșiți să pățimim, răspuse dîna. Lasă acum cele trecute uitării și spune-mi cum ai isbutit de ai ajuns până aici.

Și după ce-și povesti toate întâmplările și tot ce păți, se imbrătoșară, sărute copilul și remase acolo cu toții. El stărui de dînsa să esă erăși la lume și ea îl asculta. Se întorseră deci cu toții la împăratul tatăl voicului și acolo făcu o nuntă de se duse vestea în lume.

Împăratul acela imbrătrînd, totă boerimea și tot poporul aleseră pe fiul său cel mic de împărat, pentru că eră român verde, întreg la minte și drept

la judecată; și trăiră și împărătiră în feticire de lo remase numele de pomonire în vecii vecilor.

Eră cu încălecat p'o sea, etc.

P. Ispirescu.

O musă — cenușerêsă.

L.

u odată s'a întâmplat, că scrieri însemnate și chiar de cea mai mare valoare au fost mult timp neluate în seamă și chiar desprețuite, ca cenușerêsă din poveste. Acesta s'a întâmplat înse mai ales în timpurile de întunecime ale unui sau altui popor, în epoce de amorfie, unde spiritele cuprinsă de lăngedă nu puteau să-și deschidă ochii în fața luminei. Dar ca asemenea lucruri să le vedem în zilele celei mai mari deșteptări a spiritelor și chiar la un popor căruia nici inimicii nu-i pot de negă o puternică dorință de-a se lumina și de-a se impune atenției popoarelor prin tendințele și activitatea sa pe terenul culturii, acesta este în adevăr greu de esplicat și încă cu atât mai greu când vom vede, că acel popor nu numai că nu are prisos de scrieri însemnate, dar este chiar lipsit. Prin urmare de-o parte acestă lipsă, de alta parte tendințele lui de-a se face cunoscut cât mai eured altor popore luminate, trebuia neapărat să-l facă gelos de orice faptă indeplinită pe terenul culturii și cu atât mai veltos de-o scriere de valoare ce ar posede-o. Un popor prin nimic nu se impune atenției mai eured și mai temeinic, decăt prin scrieri de valoare. Și cu totă însemnătatea ce-o au asemenea scrieri pentru înălțarea unui popor în ochii altor popore, cu totă sărăcia literaturii noastre, s'a întâmplat, faptă tristă și curioasă tot-odată, căruia la noi, ca opera însemnată, o adevărată Musă, să zăcă ca cenușerêsă după captor, neluată în seamă, desprețuită.

Poesia noastră literară, în adevăratul înțeles, apare pe la începutul acestui secol. Tocmai pe atunci se întâmplă că un poet, de care nu știea nime că exista, că musa i-a pus și lui un sărut pe frunte, scriea în tacerea momentului o poemă, cea mai voluminoasă, mai însemnată și mai originală tot-odată din epoca noastră de renaștere. Poetul a murit, pe la începutul deceniului al treilea din acest secol, în țără strănă și împreună cu osmintele lui acolo a ramas și poemă cu alte ale sale numeroase scrieri însemnate. Are-o cincideci de ani nime n'a amintit numele lui, nime n'a știut, că Românii au în el un poet de valoare. Lui G. Asachi are să mulțămesea umbra uitată a poetului, avem să-i mulțămim noi, că s'a scos din gura periei poemă dimpreună cu celelalte scrieri ale uitatului poet, cari toate zac adă în pulberăa bibliotecii centrale din București mite acum cu a Academiei române.

Acest scriitor acest poet este Ion Budai-Deleanu¹. Cea dintă șcire despre poemă de care vorbim am allat-o din o scriere a lui Papiu Ilarian publicată în 1870 în »Arhivul» părintelui Cipariu. Poema se numese »Tiganada» sau »Tabăra Tiganilor.»² La alte

¹ A se vede mai de-aprăpe împarțagirea ce-o face Papiu Ilarian în »Analele» Academiei române pe 1870 pag. 106—116.

² »Tiganada» s'a scris după 1800 și înainte de 1821, căci poetul amintește de poemă »Arghir și Elena» a lui Baracu apărută la 1800, er din începutul cântului IX se vede, ca nu se întâmplase încă revoluțunea lui Tudor și recăptigarea domniei naționale. O apărare a »Tiganadei» am făcut-o noi mai întă în mod sumar în scrierea noastră »Istoria limbii și lit. române.» Iași 1885 pag. 252—253.

485

Clevete próspeis.

națiuni s'ar fi început numai decât a se publica cele mai importante din scrierile descoperite.² Ia noi înse tocmai cei ce eră datori să facă acesta, până în ziua de astăzi nu numai n'au făcut nimic, dar nici n'au mai amintit numele lui Deleanu; a trebuit ca un om privat, după 7 ani de zile, să-și ia onorifica sarcină de-a publica una din scrierile lui Deleanu, poema sus amintită. Înțelegem pe dl Th. Codrescu, care a publicat în fine poema „Tiganiada” în revista sa lunară „Buciumul Român” pe a. 1877, pentru-care i datorim totă recunoștința.

Dar întrebați, câți au citit-o și din cari vor fi citit-o, câți s-au dat semă despre valoarea ei? Pentru a da o probă reală despre acesta, este destul să amintim, că de-și poema a fost publicată aici în fași, am aflat chiar aici, nu simpli cetitori, ci scriitori de-ai noștri, cari nu șiau nici macăr că există. Ne întrebăm pentru ce acesta? Și mai ales când am văzut publicându-se lucruri cu cheltueli mari, unele înse cari nu trebuia fiindcă erau tipărite deja, altele de puțină, altele erăgi de valoare cu totul specială și în fine altele apröpe fără nici o valoare. Acesta provine mai întei din totala lipsă de sistemă în activitatea noastră și de dreptă apretiare, în care se mai amestecă apoi un lanț de alte considerațiuni și neajunsuri.

În cestiunea cu Tiganiada înse sunt și alte impregiurări și cu deosebire acestea au avut influință. Înainte de-a se publica și pe când noi nici nu șiam ce conține, ni s'a spus că n'are să se publice fiindcă ar fi totă numai o batjocură asupra boerimei și a călugărimei. După ce s'a publicat în „Buciumul Român” am auzit vorbindu-se aspru contra ei. Un bine a fost pentru cei ce pôde nu le place, căci s'a publicat în o revistă pre puțin lătită și editorului i-a scăpat din vedere ideia practică de-a o trage separat în vro-o căle-va sute de exemplare și a le pune în comerț cu un preț scăzut. Astel poemă a rămas aproape necunoscută chiar și azi în fași unde a apărut. Până când își va afla un nou editor, noi cu această ocaziune încercăm o analiză critică asupra ei, ca cel puțin de-o cam-dată s'o facem mai cunoscută pe această cale. Observăm înse, că în edițiunea dlui Th. Codrescu, — numai din ceea-ce putem noi observă după înțeles, căci n'am avut ocaziune s'o confrontăm cu originalul, care, cum spune repozatul Papiu Ilarian, se află în două-tesemplare cu multe variante, — s'au străcurat ici-colea erori, ceea-ce înse nu împedecă apretierea operei.

II.

Tiganiada este poemă eroică-comică. Subiectul este luat din vieța Tiganilor. Etă cum începe poetul și-și espue subiectul:

Musă! Iu Omir care odinöra
Cântași a broșcelor bătălia;
Cântă și mie, fi bunșöra!
Ce se templă în mändra Muntenia.
Când s'una Vladu-voädă cu silă
Viteaz în Faraon prăsilă

Di cum vrună Tigani sa așede
Craiu . . . și țeri de moșia.
Cum münseră armele viteze,
Ba în ce chip și cu bărbăția
Indrăsură și ei la bătăia
Oblicund că Tureu vor să-i tau.

Dar apoi prin o găleavă amară
Căci nu se nărăvia depreună —

² Papiu Ilarian făcând relațiune Academiei române despre manuscrisurile lui Deleanu în ședința din 9 sept. 1870, s'a trecut simplu la ordine fără nici o încheiere.

Toți cari meotro se „apredtiară,
Lăsând craiu, țeri și corună;
Înse tote aceste se făcără
Din diavolöscă îndemăltură

Poetul se adresează și la bieta hărtie, pe care mai ales poetii o năvălesc adese ori:

O tu hărtie mult răbdătoare
Care pe spate-ți cu voă bună,
Totă înțelepția de sub sere
Cu nebunia porți depreună,
Pörta și aceste versuri a mele,
Și în incredințată că nu-a grele

(Va urma)

Ar. Densușianu.

Baschii.

(Umare.)

XIV. (inea ceea material de limbă.)

Aharra, biră, certă; aisa ușor; alphor abure: (phor=bor); altschä=alecă, a nalța; aminnibat, puțin, un pic (minuo, minut, mënunt, mërunt); euseu a) cocoon (în care se învölue vermele de matasa); b) coque fr. ghiöc de ceva; c) coquille melou, scoică; euscudun fr. coquillage, Muschelthier, de origine a trebuit să fie; coque coquille, a cădüt s; la noi din euseu cu stramutarea literilor; scoică: atcheiru fr. acier, oțel; aurkhu de sus. — urkha a spenzura; urea la noi a suraberat avut (din avere); ar bărbăluț (lat. aries berbece); arra fr. arrhes, arvună; acaba, a capeta; ar-topa vestușul (repartia); barazal prandie (bara la velti pãde, ucãnce); bar in (pa-șar-ü) barbalot vermet; ung. țereț; pentru ambele radă mașlor; bere a birui, a ave; a și apropiat; berri verga; din bar, arbore; bi doi (lat. am-bi, hi-ni) bitan de doueri) biga doi; de aci bigaunia, de doueri căsătoria; biga al latinii; biglia, vigilia; bilha pör, lat. pilus, p=bi, virgina, virgina; botz lat. vox, boce; buru cap; buruzagi căpitã; cabasturu, căpeștru; cantika, cantec fr. cantique; cartiel cortel, locuință; cekhale secura, seigle fr.; cur-uru cere (ceirus), soun de a i; curcubeu, (curcu=arc, Bogen); dembora timp; tempora latin, timpuri roman, în plural; durunda, durustura, tresnet; biră, ură; jan a mânca, (a-jun se vede a fi cu a privativ; jangabe fără mâncare; jejuno lat. posteseo); khatra lanț; (catena lat. kelte nemț); khor-pitz lat. corpus; khorte; rom. curte; khurutsche rom. cruce; lege lege; leiku, loc; machela măsua; makhila, mașină; mementu, moment; mendi, munte; menx smintit; musk, întunecos, negru (mas-tila=cer-nelă; muscus lat.); patitu, pătit, suferit; phisa, a pisa; photere, putere; souneco suena, vestiment; tristeca tristura, tristetă; uncuuta unguentua lat. parfium, miros; unguru, ingiur, impregiur, unkuu, trunchiu de arbore; zortbe, sörte; hazun spunia (h se schimbă cu s, hazun) hen, versta, vechiu (sen-ex); hezedia zgaibă.

F, P și V se schimbă în B, și acesta predomnesce.

Faba, feve fr. baba, ung. bab, rom. bob; fag, bago; a frecă, bereca; ferlante, bero; lestum, besta, fr. fete, frunte, boronte; forța, bortscha; freu, brida, fr. bride; a răpi, arropa; pace bake (ung. beke); pasca, pasune basca; păcat, bekhatu; păcătus, bekhatore; porta, bortha; arhiv, archiba; vël, bela, verde, berde; vighiere, begiră; vertis lat. vesturent, bestitu; divin, divimo; — favöre, labore; puls, folxu; arropa, rufă; m. cu b; amani bună (strabuna, mama

bătrână; baucanasa, fr. mouchoir, marama de nas; bain fr. baie, mannu; —

C in j: corătura, jostura; c cade, frutu, fruct; pato, pact. — g in j: jeneralu, gente (general, ginte) jesto, gest; g cade, gloria, loria; p cade, pluma, luma; v in j, jin, a veni; joan a merge; n cade, inflam, ifame: insula, isla; infern, ifernu.

(Părți gramaticale.)

a) Genul.

În limba bascheică nu este gen! adică: nu sînt substantive sau adiective de genul masculin și feminin: — ori ce terminațiune are cuvântul, terminațiunea nu indică genul; adjectivul e numai de o terminațiune, să și fie substantivele de lângă el, de mai multe terminațiuni.

Numai în verbul de paradigma numită familiară, se modifică formele de persoană a verbului, când se grăește cătră ființă masculină or feminină: altă urmă de gen, nu există.

b) Articulul.

În limba bascheică articolul e: a, și fiindcă nu sînt genuri, e articolul pentru substantivele și pentru adiectivele de orice terminațiune, când aceste se declină; mai departe în limba bascheică articolul a se pune totdeauna la capătul cuvântului.

În 1882 căutând „Memoires sur la langue celtique” de Bullet¹ în tomul al II-le și al III-le ce formează dicționarul celtic, aflai că la Baschi articolul e a și se pune la capătul cuvântului; prin acesta fui făcut atent la această parte a vorbirii, ce e asemenea și în limba noastră.

De mult timp am căutat o gramatică bascheică și abia în anul 1887 mi-a succedat să începă această citată mai sus și deosebi studiul articolului m'a îndemnat la această scriere.

Mai întâi de toate să citez date din Bullet. A (la litera a) la Baschi e articol, ce corespunde articulelor franceze: le, la². Baschii pun articolul la capătul cuvântului. A sau ac e articolul singular; ac e pluralul; astfel, pentru de a cunoșce aceea, ce constituie propriu-minte un teren în această limbă, e de lipsă de a-l despoia de acești articuli postpuși³.

În decursul dicționarului despre articolul a se face adeseori amintire; și pentru dovedirea aserțiunii voi cită încă unele date. „Aba, aboa auba Biq. gura-față. A final la Baschi e articol⁴. Arda la Baschi ani, mal mic cu pîrul roșu și roșu. A final e articolul⁵.

• Cherria basq. porc. Finalul a e articolul base⁶.

¹ Bullet „Memoires sur la langue celtique — tipărit la . . . în Besancon. În trei tomuri mari, cam ca și triodele din biserică; primul cuprinde partea istorică și limbistică, — apoi explicațiile numirilor, localităților din Gallia, Spania etc pe unde au locuit Celtii. Între dialectele celtice înșiră și pe cel base și la fiecare cuvânt arată, că, de care dialect celtic se ține.

² Il ad a, A article, le, la en Basque. ad ac. Ac article: le la, Basque.

³ Bullet Tom. I în prefațiune: Les Baques mettent l'article A la fin du mot. A cu Ac est l'article singulier, ac le pluriel; ainsi pour connoltre ce, qui constitue proprement un terme dans cette langue, il faut de dépouiller de ces articles postposés. La ac voi mai veni.

⁴ Aba, aboa, auba B). bouche, ursage fr. L'a final cher les Basques est l'article

⁵ Arda en Basque petit animal d'un poil rouge. — rouge. A final est l'article. Asemene: Aballa bs. fronda fr. Schlouder nemț, prască, — a final e articol

⁶ Cherria basq. cochon, porc. L'a final est l'article basque. (ch-sq, în cher reafăm uerșas, porc la unguri).

Sua basq. joc incendiu. A e articolul ce se postpune e în bascheică⁷.

Bullet la cuvântul: „Uria basq. oraș cetate. A din finea cuvântului e articol, ce Baschii îl puneau îndereptul cuvântului. Limba bascheică e aceea, ce a fost limba veche a spaniolilor (mai înainte de a fi romanizați de Romani)”. Bullet la cuvântul: „Serr. Articulul a din finea cuvântului basque a ramas în cuvintele primite de Romani, adică au luat cuvântul cu articol cu tot p. e. Serr. munte colnic: la latini: serra, munte, — și a devenit terminațiune latină⁸.

XVI. (Aplicarea articolului a la Baschi.)

La Baschi silaba penultimă — de regulă e lungă; alăturându-se articolul a, acesta de regulă formează silabă scurtă și cea premergătoare, de-a fost scurtă, se lungesc, adică intonează.

Articulul a se aplică astfel. 1) Dacă substantivul se finește în a scurt, penultima e lungă: adogându-se articolul a, penultima se scurtează, a articolul se lungesc; p. e. anhera, rindunea, fără articol: anhera rindunea, cu articol, și pe articolul a, se pune accentul ascuțit. Act e excepțiune: — în celelalte forme articolul e silabă scurtă, — și silaba din capăt, ce a fost scurtă, devenind penultimă, se lungesc, capătă accent ascuțit⁹.

2) Dacă substantivul se finește în e sau u, aceste litere se schimbă în i lung, apoi se adaugă articolul a ca silabă scurtă, p. e. ozte (oste) cu articol: ozta; areche (vițel) cu articol: arechia; celu (cer) cu articol: celia.

3) Dacă substantivul se finește în i sau o, fiind aceste scurte și avînd penultima lungă, — atunci i sau o din capăt, capătă accent ascuțit, adică ton lung și articolul a, e silabă scurtă; p. e. chori pasere; choria paserea; ollo puin; olloa puin.

4) Dacă substantivul se finește în r, acesta se duplică și adaugă articolul a; p. e. lur pămînt, țeră (lat. Sel-lur); cu articol: lurra. Excepțiune câteva cuvinte, când r nu se duplică.

5) Dacă substantivul se finește în ori ce alta consonanță, articolul a se adaugă; p. e. gerren frigare, lance; cu articol va fi: gerrena.

(Va urmă.)

Dr. At M. Marienescu.

⁷ Sua basq. feu incendie. A est l'article, qui se postpose en Basque. (Din su e sud; la ungar sîntu a frige, sâtemény triptură; în ambele cuvinte acțiunea focului.)

⁸ Bullet la Uria și Serr. Dacă vom consideră, că la Galli și la Bretoni, acăr limbă formează dialecte celtice, cas a însemnă casa, — la latini vechi casa, se vede că a din urmă — ce a devenit terminațiune latină, e articol, sau la început, a putut se ția articol

⁹ La punctul acesta, putem să vorbim ceva și în interesul nostru. Gîze autorul gramaticii nu ne spune, că ore a scurt din forma nearticulată, din anhera se elidează? sau se constringe cu articol a, în forma articulată: anheră? Nici noi nu știm spune ceva hotărît, să ore a din mîmă, se elidează? sau se constringe adică se topește când e cu articol, adică: mîmă, a curat dar silabă scurtă. — Etimologistii, prin acea, că la articulare puneau semnul elisiunii, adică o comă, sus, înainte de articol: mîmă aretau cel puin, că a se elidează, deși aci nu o o elisiune luata în sensul strins. Foneticii articolul a îl folosesc ca ori ce a ori unde în cuvânt și nu reflectează unde a, e articolul. Dacă se elidează în nominativ, atunci se elidează și în alte cazuri de declinațiune, — și pentru despărțirea articolului de trunchiu, elisiunea apare de lipsă în toate cazurile. Eu cred, că se conține și pentru aceasta, a și a articolul, contras ar trebui însemnat, cu circumflex, semnul conștragerii în alte limbi; astfel mamă, cu articol: mamă. Dar hind că A a și un semn pentru un son, e greu de a repară un lucru stricat.

L e n e.

Eram mai mulți în drumul de fer. Calea lungă, zăpușela nesuferită și urușla monotonă, ne aromiseră pe toți: pe unul eu capul pe spate, pe altul eu capul între mâni și eu cotele pe genunchi. Al treilea moțâia: al patrulea sfiorăia: ș-alțul se încercă să dormă epureșca, cu ochii deschiși.

La scăpatatul sôrelui un vânt rececel începuse a suflă. Căldura se micșorase: zăpușela încetase: aerul nu mai semănă cu o apă încropită. Indată ce nădușela de pe tâmplele celor somnoroși și adormiți se recise, mâinile lor începuse a se mișca, pleoapele trăgeau una în sus cealaltă în jos, capetele se învârtiau în osia gâtului, picioarele hîrjicau tocurile pe mușamaon tocită a vagonului. Viața se deșteptă încetul cu încetul. Când sôrele apusesc deșevșit, întindînd pe cer fășii lungi și roșii, prietini se deșteptaseră întremați și cu poltă de vorbă.

Anecdotele, amintirile din liceu, ștregăriile din facultate, dragostele și politica, se amestecau fără nici un șir, fără nici o ordine. De multe-ori vorbiam doi și trei d'odată. Înșevșit spuseră tot ce puteau să spuie învălmășit, până ce ajunseră la patimile lor. Aci se vedea bine că sînt buni prieteni și lucrul rar printre tineri... își povestiau slăbiciunile într'un chip omenesc și sincer. Conclușiile a patru din ei erau cele următore:

— Mie imi plac la nebulie femeile frumôse și Alfred de Musset.

— Mie imi plac femeile tinere și vinul roșu și bun.

— Și mie, țărancele răscopte de sôre, voinice, cu pèrul fără colôre, cu ochii negri, cu sinul micșor și pietros și vênătorea.

— Er mie imi plac fetele sfliciose, fragede, neșciutore, în ochii cărora se vede ciuda curiosității și în al doilea rënd un cal negru cu trupul deschis, repede, cu nările rêstrânte și cu rêsullarea abia simțită.

Cel d'al cincilea, care în tot timpul căldurii, stătuse cu capul între mâni și cu cotele pe genunchi, deschise gura și începă să vorbescă încet și pe gânduri:

— Pe mine me cunoșceți din liceu: eram un copil ciudat, cu o viață...

— Mai tare, mai tare, dîșeră ceialaltii, n'auđim nimic în urușla asta nesuferită.

— Mie nu mi-a plăcut nici-odată ce a plăcut celorlaltii, nu pentru că plăcea celorlaltii, dar pentru că nu-mi plăcea mie. Cât despre gusturile mele, destul de pronunțate, le-am închis în mine, nu le-am dat pe față și nici n'am îndemnat pe cineva să le împărtășescă. De regulă pe la 18 ani studenții au un obicei nesulerit d'n se imboldi între ei la lucruri rele sêu bune și mai ales rele, cari din felul lor nu le-ar plăce. Cei cari lumeză, imbie cu țigări pe cei care nu lumeză. Tutunul este sânetos chiar, te apôră de molima, îți ia greța bucatelor după mesă, ș-apoi într'o țigare de tutun câte idei nu stau ascunse. Când fumezi, gășești frasele cele mai bune: când fumezi, îți legi mai bine ideile între ole; decă ești trist și fumezi, gândurile cele triste se ripășesc ca și fumul dela o țigare: decă n'ai parole fumezi, te gășești și pe loc gășești mijlocul d'a le găsi; când nu mai ești iubit, o țigare, doue, trei, patru și tortura amorului se schimbă în senin și în liniște. După doue zile de

discursuri de felul acesta, ba și mai neghiobe, cei care nu fuma ș'apucă de tutun, vèrsă de câteva ori și în așteptarea bunelor cari țin de tutun, bietul băiat prinde patima fumatului contra căreia se luptă apoi o viață întregă fără a izbuti să se dezberde de ea. Cei cari beau d'asemenea cad pe cei cari nu beau decât apă și încep: "Dar ești ca un copil mic, ca o lată de pension, ar trebui să fii mai bărbat. Un pahar de vin este furat din buzunarul doctorului: vinul îți dă sânge, te face mai viu, îți dă mai mult curaj d'a gândi, te face mai îndrășnet, și-aprinde inchipuirea. Încercă-te după câteva pahare de vin să scrii, vei vedé căta imaginație ai și ce vie este și ce puternică este și cât de capricioasă și de fermecătore este. Ce fel de literatură faci și tu? Literatura modernă fără vin este ca un smeu fără vajitôre!" și bietul băiat după numeroase îndemnuri cercă un pahar de vin, cercă doue, bé apoi binisor, până când începe să bea bine. În șfêșit începe a face ș'a țipări stihurii. La urmă, de patima vinului și de bola stihurilor nu se mai pôte vindeca. De ametele vinului și d'a stihurilor, căci vinul ameteșce cu spiritul, er stihurile cu rima și cu lipsa de spirit, ș'apucă de gazetărie. De aceea în totă țera abia se gășesc, printr'o mie de versificatori, doi trei-poeti originali cari pricep versul și creză câte ceva. Tot așa se întèmplă cu bileardul, cu femeile, în slêșit cu tôte abuzurile cari se presintă inchipuirilor naive într'un chip fermecător de cătră cei șireți și rei. Am băgat de sémă inse, că cei cu viții, decă au și ceva bun în ei, acest bun îl ascund cu îngrijire, de tema d'a nu fi concuți în ce le-a mai rămas ca valoare. Astfel ve previu că eu am avut și am o patimă primejdiosă pe care am păstrat-o cu îngrijire numai pentru mine și am ascuns-o cu atât mai mult, cu cât se pôte imprăștia mai lesne decât tôte celelalte patimi și viții. E destul s'o veđi ca să te și molășeci. Ea dela ea însăși, este un adevêrat discurs-atrăgător.

— Să vedem, ce patimă, spune-ne, dîșeră ceialții patru.

— Lenea, respunse cel d'al cincilea. Lenea care te fură, te moleșeșce, te descântă și-ți povesteșce în urechi o multime de basme fermecătore și-ți deslășură înaintea ochilor tablouri cu mult mai frumôse decât priveliștile reale și te ridică de pe pământ, legănându-te în aer cu mult mai dulce decât cum te cletănă o barcă pe apă. Românii din firea lor sînt nestatornici și leneși, de aceea avem doctori cari în viața lor nu mai citesc un rënd, de aceea avem profesori cari remăn la o carte cât trăsce, de aceea avem scriitori buni cari n'ar puté rãbdă să scrie 50 de pagine într'o zi. Românii sînt leneși din firea lor, de aceea au atâtea cuvinte pentru această stare a omului: lenes, trândav, moleșit, căscăund, somnoros, aplea, dulău, adormit, bleg, molău, pirotit, întelenit și alte multe cari ca și acestea se aplică și prostului și leneșului. Și câte frase n'a mai scornit, aplicându-se la lene: dorme d'a incipioarele, abia se mișcă, încăldșeșce locul subț el, a prins rădăcini în pământ, i pică m... în pólă, cade d'a incipioarele, se cletănă ca o glôbă în ham, abia deschide ochii, cască să-și deschee fălcile, pică pară málăeșă, i s'a cărpit ochii, abia mestecă, etc. etc. Dar nu de această lene este vorba, ci de patima lenii, a lenii care me apropie de fericire și care me trezeșce sârac lipit și destul de desgustat când me gândesc că gura trebuie să ronție și stomacul să moie, să vènture și să mistue. Esto vorba de lenea care me împiedică d'a fi om ca tôte ômenii, făcându-me inse să gust plăceri pe cari alții nu le pot nici înțelege, nici gustă. Când se inopteză și cerul se splă de albastrul zilei și stelele strălucesc ca niște ținte lustruite, clipesc ca niște ochi de

argint și spuzese nemărgitului coviltir al cerului, când luna ca un taler luminos și rece se ridică liniștit, eu me lungeam în mijlocul curții, pe mōlele florilor sēlbatice și nu ve puteți închipui cum mi se apropie tot vēzduhul de pleōpale molegite ale ochilor. Și basmele încep să mi se desțepite în cap. Și din când în când cerul mi-apare și dispore ca un tablou care se întōrce când eu fața când au spatele înaintea ta. După când zōrele inundă lumea cu un potop de lumina, stau ceasuri întregi privind în vag, printre gene. Și micul curecubeu lipit de grāsimea genelor se aprinde și se desfășurā și se precipită pe albastrul străvediu al cerului. În diminețile de ernā, focul s'a stins de mult în sobā, este frig în odaie, obrazii și vōrlul nasului sūnt reci și stānd ghiemuit în plapāmā, simt, gust cu plăcere, me imbēt din cāldura care se incovoe după trup, într-o oīne și plapāmā, ca o vafā mole și cāldicicā. În cōrstā cāldurā me afund ca într'o baie incōpitā. Inchid ochii, resulfu ceva mai greu, dar nu adorm. Într-o a dormi și a fi desțept este o viață nespuse de plăcută: or-ee închipuire este o realitate, cu formele, cu colorile, cu mișcarea și cu vierșul ei fericit. De ființa pe care o iubeșei, te apropii sficioș și o sāruti, dar o vedi bine și-i gusti carnea fragedā, rumenā și parfumatā. Paralele care-ți lipseșe le gāseseși și ai trecut hotarele în țera minunilor. Volumul pe care nu l'ai scris încă și pote nu-l vei scri nici odatā, il alcătuesci în cāteva minute, mai frumos decāt ai putē, mai frumos chiar decāt ai vrē. Lenea la mine este adormirea a trei slerturi din viață și mārirea colosalā a remāsiti ei: lenea la mine este o stare de magnetism animat: este o realitate mai puternicā decāt adevēratā realitate. În așā stare fiind culcat pe un dig am cādut în mare: în așā stare fiind, am cādut după cal: în așā stare fiind, cānd am deschis ochii și m'am vōrbit mult oglinda am înghițat defrica cōșdend ca m'am hīsclat și m'am culcat într'o odaie strāinā cu un strāin alăturat. Inchideți ochii cu toții și spuneti-ve un basm în minte, ca și cum Pați spune altora și veți vedē ca fericitā stare este acestā lene.

Într'adever cu toții au închis ochii, fōrte convinși cā vor gustā o fericire ciudatā. În capul fiecārui se desira un basm. Unii rideau, alții se încruntau. Toți erau cu ochii închisi.

Cānd s'au desțeptat, trecuserā de orașul în care trebuia să remāe.

(R--L)

De la Vrancea.

Clevete prospete.

-- Veți ilustraținea de pe pagina 485.

Acnā-i dimineța. Cea mai mare parte a locuitorilor nu s'a sculat. Numai piața începe a fi poporată. Tērgoveti s'adunā din tote părțile. Pīlarițele s'au adunaria s-o aseda, să fie tōte gata pe cānd vin cumpărătorii.

Și până cānd o sa vina acnā, timpul nu se perde inședar. Încep conversațiile, poveștile, clevetele. Ce s'a întemplat în ziua trecutā. Ba aici se scou și secretele din noștea acestā.

În gōsebi pīlarițele sūnt māestre în d'aldaste. Ilustraținea din nr. acestā infățosezā doue figuri de pīlarițe. Una ș-a cuprins locul, cealaltā numai acnā a sosit. Tocmai de acnā șie și noutățile cele din urmā: ș-apoi încep clevetele cele mai prospete.

Vai de acnā cari ajung pe gura lor!

I. H.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Știri literare și artistice. *De V. Aleasndri* a petrecut sēptemānile din urmā la Bucureșci, asistānd la repetițiile și la primele reprezintațiuni ale piesei sale «Ovidiu». — *A Carmen Sylva* a publicat o nouă operā, numele acesteia este «Fata lui Decel etc. În diar din Bucureșci scrie, cā regina luerezā cu dl V. Aleasndri la o piesā în versuri, care va fi reprezentatā pote în stagiunea acestā pe scena Teatrului Național. — *De Aristid Păpădoș-Cabanch*, deputat, care a făcut istoria orașelor Botoșani și Bōrlad, luerezā în acest moment la istoria orașelor Galaților. — *De Laruz Săinean*, la recomandăținea unanimā a facultății de litere din Bucureșci, a primit un premiu de 5000 lei pentru cartea sa «Incerări asupra semiologiei limbii romāne: cā densul va merge la Paris să-și continueze studiile

Conferințe literare. *De V. A. Urechia* a ținut duminēcā la cercul militar din Roman o conferință, în scop d'a adunā bani pentru ridicarea statuii lui Miron Costin. — *De Petru-Petrescu*, mergend din Brașov la Ploescei, a ținut acolo joi o conferință asupra temei «mestegul de a face bani». — *De C. Ispic*, absolvent al facultății de litere din Bucureșci, a ținut sâmbătā în societate «Tinerimea romānă: o conferință despre «segregația și selecția artificialā și naturalā». — *De Urban Iarnik*, cunoscutul filolog filoromān, va începe anul acestā la universitateā din Praga o serie de conferințe asupra gramaticii romāne

Poetul Eminescu, scrie «Carierul Romān» din Botoșani, contru scriei date de «Liberalul» din Iași, se aflā tot greu bolnav, în Botoșani. Dar în privința inteligentei pare a fi revenit la o stare mai seninā. *De C. Ispic* la scriind rōse corpul său o adevērată intriga. Rōsele s'au acoperit cu un corpul și cari au disparut momentat sub influența curei suportatā la Ial, s'au redeschis din nou și acnā cu mai multā furie ca mai înainte. Nenoroșitul e în stare cea mai desperatā, neputend parāsi patul de sēptemāni întregi dejā. Și nici un ajutor de niceari! Ce timpuri, ce societate, ce barbarie!... Alnā tocmai acnā, cā societatea revistei «Romāna Literarā» din Bucureșci a deschis liste de subscripțiūni pentru a veni în ajutorul poetului Eminescu

O nouă istorie a limbii și literaturii romāne.

Marā de unele incercări de mai înainte, în timpul din urmā au apărut doue scrieri, cari viniau să umple golul simțit prin lipsa unei istorii a limbii și literaturii noastre: una de dl V. A. Urechia, alta de dl Ar. Densusian, dl I. Nădejde, pare-nise profesor în Iași, fiind de părerea cā noțiunile de istoria limbii în aceste opere sūnt neîndestulatore și cu deseversire greșite, a publicat un volum de 516 pagini, sub titlul «Istoria limbii și literaturii romāne», cu probe de limba și de ortografie din tote veșurile, precum bucății literare alese, începend din cele mai vechi timpuri până aci, pentru cursul superior liceal. Conform programei sale, autorul a dezvoltat mai cu semā partea relativā la istoria limbii, care în adevēr e bogatā și astel are să cuprindā un loc însemnat în literatura noastră. Partea despre istoria literaturii e mai scurtā, așā dicend numai extractivā. Dintre scriitorii noștri vechi și noi numai cāțiva se amintese, cāci autorul ș-a propus a «vorbi numai de cei ce au scris cu oarecare talent lucruri literare». Dar activitatea lor ar trebui să se aprecieze conform epocii în care au trăit și amēsurat influinței ce-au avut asupra dezvoltării noastre intelectuale. Dorim darā, ca în o eventualā edițiune nouā sa se întregese și partea acestā. Dar și pân' atunci, trebuie să constatām, cā lucrarea dlui

Nădejde merită considerațiune și spriginire. Se află de vândare la librăria Fraților Șaraga în Iași, prețul 3 fl.

Corcotări literare. Sub acest titlu a ieșit la lumina dl Aron Densușianu la Iași un volum de 487 pagini, care conține o alegere din articolii sei literari publicati în «Familia», «Federațiunea», «Orientul Latin», «Columna lui Traian» și în alte publicațiuni periodice. Șirul lor începe cu un studiu intitulat «Epopoia română», apoi urmează o analiză critică a poeziilor lui Gr. M. Alecsandrescu; «Critica unei critice» este o intimpinare a «Poetiei Române» de dl Maioreșcu; «Semo sancus și sâmbele» un studiu de mitologia comparativă; Poeziile lui Andrei Mureșan, studiu critic; analiza critică a poeziei «Dumbrava Rosie» de V. Alecsandri, una dintre cele mai valoroase critice ce posedă literatura noastră, publicată întoii în foia noastră la 1872; Aventuri literare, aceste asemenea au apărut întoii în «Familia» la anul 1881, de unde s'a reproduș și în broșură; «Fântâna Blandusiei», de V. Alecsandri, critică; O muză cenușeră, un studiu asupra «Figurindei» lui Ion Budai-Deleu, pe care începem a-l reproduce în nr. de acum; Poeziile lui D. Bolintinian, pe care-l pune de-acum la V. Alecsandri; volumul se 'necheie cu o serie de scrisori literare. Impresiunea generală ce dobândim din citirea acestui volum, este, că dl Ar. Densușianu e un antagonist hotărât al dlui Maioreșcu, pe care-l combată cu totă asprimea, făcându-l chiar plagiat, dar altmă totodată și aceea, că ne vorbește un cap cugetător, care a făcut studii serioase, de cari găsim puține în literatura noastră. Nu consimțim, cu toate tesede susținute de densul, dar trebuie să constatăm, că volumul seu merită să fie citit, căci într'ensul găsim idei, apretări, analize și studii pretioase. Se află de vândare la librăria Fraților Șaraga în Iași, prețul 2 fl. 50 cr.

Citirea gazetelor românești. «Luminătorul» din Timișoara începe în numărul seu din urmă un șir de articoli, tratând chestiunea vechie, care se numește indiferentismul publicului românesc față de diaristica națională. Autorul articolilor vede, că lumea română preferă din ce în ce mai mult diarele străine. Resultatul este, că diaristica română nu numai nu se poate aventa la culmea misiunii sale, ci toate diarele române, numai că tănjesă, abia o duc de pe o di pe alta. Se poate susține, că n'înțina de astăzi diaristica română se trământă aproape cu aceleași greutate, cu cari se trământă fericitul Iacob Mureșan împreună cu veteranul nostru G. Barișiu, pe timpul când au înființat «Foaia» și «Gazeta». Cum se poate, că alii mi și mi de români cari abonează cel puțin câte o foie neromână, dar foie română nu străbate în casa lor! Aceste aparițe sunt într'adevăr triste, dar și periculoase.

Diaristic. «La Blag» a apărut o foie nouă, care se numește «Foaia bisericăscă și școlăscă» și are să fie organ al provinciei mitropolitane gr. v. de Alba-Iulia și Făgăraș. Redactori sunt dñii dr. I. Rățiu și A. Uilacan. Dorim acestei foi prosperare mai îndelungă, decât a foilor bisericăscă și școlăscă ce au apărut până acuma separat în filă, dar au mecat din lipsa abonațiilor. Noua foie va ești de doue ori pe lună; prețul de abonament pe an este 6 fl. — «Orfanul» se numește un diar bimensual care a apărut la Focșani în România cu cuprins polit. — A apărut «Buletinul mensual al librăriei generate din România și al librăriei române din străinătate pentru anii 1885—86—87» de Alexandru Degennmann — «Gorjul» se numește un diar cotidian, care a apărut în Tergu-Iu. — «Societatea «Tinerimea Olteana» a hotărât să scoată o revistă științifică literară.

Premia Redacțiunea «Revistei Politice» din Suceva a destinat premiu de 4 galieni pentru scrierea

cea mai bună în care se va destăgura originea și valoarea rezeșiei bucovinene, cauzele decadentei sale și mijlocele ce ar fi de întrebuințat spre a se ridica. Lucrările, cari vor trebui să formeze cel puțin 1 și jumătate colă de tipar, să se adreseze redacțiunea amintite, care, examinându-le prin o comisiune, va tipări pe cea mai bună atât în diar cât și separat în broșură.

Despre sculptorul român Valdubea, diarul italian «Il Corriere italiano» publica o apretură foarte măgulitoare. Artistul studiază acuma la Florența, unde raportorul numitului diar i-a făcut o vizită. Dl Valdubea, serie diarul numit, tratează sculptura de genre și o tratează cu grație și știință. Figurile sale, în operele ce am văzut, sunt luate din natura îngată etate, în care un om nu este nici copil nici tiner; dar au o adevărată originalitate; partile anatomice sunt curate și modelața elegantă. În atelierul dlui Ionescu am văzut patru statue: doue în ipsis bronzat una intrarea în baie, alta trica ce o produce apa. Alta în marmură: repausul după baie frumoasă expresie a lunei fericeite a corpului după o buna baie. Er alta încă neterminată, intitulată: prima lecție, un copil care înveță a, b, c. Tote aceste patru opere sunt demne de laudă. Dl Ionescu Valdubea la salonul din 1885 din Paris a obținut o mențiune onorabilă. Jucnelui artist român i suride viitorul, promițându-i un adevărat succes.

Dicționarul germano-român al dlui Lazar Șaiucanu, pe care-l anunțăm în nr. trecut, este o lucrare de valoare. Autorul cunoșce bine ambele limbi și s'a servit de cele mai bune dicționare germane. Hiotisme sunt traduse cu idiotisme corespunzătoare. Autorul espune la început și la fine metodel seu, pe un și lasele prin care a trecut limba germană la capet un prosșita și lăță lărbă interesantă de cuvinte române luate din limba germană, întrebuințate mai cu semă în Bucovina, Ardeal și Moldova.

Intro serată literară. data la castelul Poles, serie «Romanule» domnia Elena Hubsch, soța simpaticului nostru artist Eduard Hubsch, a recitat înaintea M. S. reginei câteva din poeziile sale române intitulate «Flori modeste și cugetările unei Oltence». Domnia Hubsch a fost viu folicitată de Majestatea Sa pentru frumosul seu talent. M. S. regina a reținut pe domnia Hubsch la Sinaia până la venirea dlui Alecsandri, pentru ca și poetul să audă verurile din «Flori modeste și Cugetări ale unei Oltence». Colecțiunea domniei Hubsch va fi publicată.

«Literatorul» din Bucuresci, după cum altmă din «Romanule», a renașcut cu femece din cenușasa, în mijlocul urărilor multor învețați și scriitori români, bătrâni și tineri. Pentru a da «Literatorului» lință și loc al ce merită în lumea noastră literară și în mijlocul cetitorilor, direcțiunea s'a oferit dlui B. P. Hășdeu, carele a și primit-o. Colaboratori vor fi dñii Ureșchia, Ispirescu, Anghel Demetrescu, dela Vrâncea, Vlăduță, Lupul-Antoneseul, I. Biam, Clavel, Georgescu, Măndulescu, Tărtășescu, Constantinescu-Teleor și dñii Macedonschi și Bilețurescu. «Literatorul» va apăre luna viitoare.

Scrisori bisericăscă «La Blag» au apărut: «Introducere în sânta scriptură a vechiului și noului testament» de dr. V. Smigelschi, prețul 40 cr.; «Compendiul istoriei bisericăscă» tot de dr. V. Smigelschi, prețul 70 cr.; «Istoria bibliică a testamentului vechiu și nou de Gavriela Pop, prețul 50 cr.

Carte de școlă La Brasov, în editura lui H. Zeidner, a apărut acest manual: «Fiziă, pentru școlile populare» de Dionisie Făgărașan, profesor. Manualul acesta e intercalat cu 74 ilustrațiuni și costă legat 45 cr., broșat 40 cr.

Calindare pe 1888. *Noul calendar de casă*, pe anul bisest 1888, publicat de tipografia Alexi în Braşov, a ieşit de sub tipar cu cuprins interesant şi cu mai multe ilustraţiuni, între cari una în frunte reprezintă pe Stefan cel mare. Alară de partea calendaristică, găsim şi o lectură bogată şi anume: Aşa a fost să fie, *novelă*, de Theochar Alexi, Un episod din romanul «Beiu, vodă, Donna» asemenea de Theochar Alexi; Copii minunaţi; Prê multă chibzuela, *noorul* (î-l desbară, *proverb* de Theochar Alexi; Flôrea reginei, de acelaş; Stefan cel mare, *Domnul Moldovei*, de B. B. Secărean; Nu vrei, *Croitorul împêrat*, *poesii* de Theochar Alexi; Greva taurilor, *poesie* de François Coppée, *tradusă* de Theochar Alexi; câteva glume, *fragmente* din opereta «Lăcustele» şi *bonbone*. Preţul 30 cr. — *Calendarul diocesi arăline* a apărut şi pe anul viitor sub titlul «Calendar pe anul dela Christos 1888.» Ca lectură ne ofere o *novelă istorică* «Şendrea» de T. C., apoi *poesii* vechi de Alecsandri, Andrei Muresan, E. (?) Eminescu, Gr. M. Alecsandrescu şi 'n stersit *notiie* economice, *datine* populare, *anecdote*. Preţul 30 cr.

TEATRU ŞI MUSICA.

Sciri teatrale şi musicale. *Di Millo* a reintrat în Teatrul Naţional din Bucureşti: direcţiunea şi comitetul au hotărât să se dea bătrânului artist 200 lei pe luna, o reprezentăţiune de beneficiu şi facultatea de a juca numai odată pe luna, când va voi. — *Dăşca Amalia Velean*, o *romancea* din Sibiu, debutează pe scena germană de acolo, făcând elect, cu toate că anul nu de mult a înţărat pe cariera teatrală. — *Dr. Dora Dăşca*, *coşful răşin* rol al ei s'a dat dşora Dumont, a trimis direcţiunii dela Burgtheater în Viena demisiunea sa, declarând că mai mult ea nu va paşi pe acea scenă, câtă vreme altă artistă va juca rolurile ei. Scirile primite tocmăi în momentul acesta ne spun, că alăcerea între dşora Băresescu şi între direcţiune s'a complanat, dsa va ju-a crăş la 24 l. în Die Gräfin Lambach. — *Di E. Habsch*, *conducătorul* orchestrei dela Teatrul Naţional din Bucureşti, a schimbat anul acesta tot repertoriul destinat teatrului român. — *Dr. Aurelia Chitoa*, *tinera cântăreţă* română, despre care vorbirăm în mai multe rânduri, debutează acum la Veneţia cu mare succes. — *Cognatin*, *renumitul* artist francez, dând reprezentaţiuni teatrale prin Europa orientală, vre să dea câteva şi la Bucureşti în Teatrul Naţional.

Societatea pentru fond de teatru român. Adunarea din Oraviţa a produs Societăţii un profit material considerabil. Din procesul verbal al şedinţei a doua, publicat în nr. 38 al foii noastre, s'a vădut că până la în heierea adunării s'a încasat dela membrii 313 fl. 81 cr.; de atunci comitetul arangiator a mai trimis presidinului adunării 283 fl., ca *trase* dela membrii şi ca vinit curat din festivităţile arangiate pe timpul adunării, cu totul dără 596 fl. 81 cr. La asta sumă vine a se mai adauga un ofert de 100 fl., şi doue subscrieri în suma de 7 fl. Deci suma totală este 703 fl. 81 cr. În curênd vom începe să publicăm un raport amănunţit, dimpreună cu lista membrilor şi a contribuitorilor.

Teatrul Naţional din Bucureşti. «Ovidiu», al dlui V. Alecsandri, cu care s'a desemis stagiunea, s'a mai jucat după aceea de doue ori. La prima reprezentaţiune teatrul a fost plin; autorul, precum şi artiştii au fost aplaudaţi cu entuziasm. Autorul a mai adaus un prim act, astfel acum piesa are 5 acte. La a doua reprezentaţiune parterul a fost tot atât de

plin ca şi la prima, dar logele erau cevaş mai goale. În a treia sêră publicul a fost mai mic. A patra sêră s'a dat «O slujbă grea» primă reprezentăţiune şi «Grin-goire» reprisă, amêndoue comedii franceze. «Slujba grea» a avut succes deplin, a doua ea mai de mult. De atunci s'a mai jucat: «Crima celebră» şi «Fântâna Blandusiei»; acesta din urmă s'a dat la cererea a 150 de ardeleni, cari făcura o excursiune din Braşov la Bucureşti. A urmat: Enchişagul Sârăcie. Se anunţă, că «Sapho» de Grillparzer se va juca anul acesta pe scena Teatrului Naţional.

O piesă nouă. Cetim în «România»: «Dăm cu înţelitate cetitorilor o şire teatrală. Poetul Macedonski lu-reză cu activitate la o tragedie estrasă din istoria regiilor Ebrei şi intitulată «David.» Se spune că direcţiunea teatrelor va face toate cheltuielile necesare cu punerea în scenă şi aducerea dela Viena a unui balet anume pentru această tragedie. Di Macedonski, se dice, că ar recurge la talentul dlui Maurice Cohen pentru compunerea arilor de balet şi a corurilor.»

Societatea „Armonia” din Botoşani a deschis la 1/13 octombrie o şcolă de *musica instrumentală* şi *voceală*, în localul ei, casele Păscul. Pentru acest scop, societatea a adus un profesor special din Viena. Cursurile vor urma regulat de trei ori pe săptămână, pentru fiecare instrument, ea şi pentru voce, costul nefiind decât un minim de 6 lei pe luna.

Operă italiană nu va fi în erma viitoare la Bucureşti. Direcţiunea teatrelor, după cum ne spune «Romanul», a resiliat contractul cu impresia operei italiene. Astfel, cel puţin până acum, Teatrul Naţional nu va avea decât reprezentaţiunile societăţii dramatice române.

CE E NOU?

Sciri personale. *Di Aloisiu Wlad de Soliste*, *veteranul* nostru anteluptator, în urmă judecător la tabla regesă din Budapesta, la 1 august a intrat în pensieune binemeritată. — *Comerciantul Teodor Bleha* din Braşov, carele nu de mult a murit, a lasat prin testament eloriei şcolilor române de acolo un vinit anual de câte o mie de lei noi. — *Di Zeno Măsurugi* a dărut 30 fl. 16 cr. Reuniunii tencilor romane din Arad. — *Di Saver Balog*, al patrule «lu al dlui Vine, Babeş, locotenent în regimentul al III de husari Turn-Taxis, a escelat astel cu ocaşionea manevrelor din Ardeal, înecat comandantul corpului 12 F. Z. M. baron de Schonfeld fa laudat într-un ordin de dic. — *Di dr. Iteşti*, *distinsul* chemie din România, a inventat un nou corp chemie, căruia i-a dat numele de «Franciina», în semn de recunoştinţă pentru «Francia», unde s'a făcut studiile. — *Di Izar Ştefăzar Simon* la 1 octombrie a fost promovat la gradul de dr. în drept, de către universitatea din Budapesta. — *Di dr. G. Crăciunescu* s'a hotărât a parasi oraşul Iaşi, spre a se stabili pentru totdeuna la Bucureşti.

Hymen. *Di dr. Ludovic S. Măheş*, *medic* cercual în Mehadia, la 17 l. c. s'a serbat cunună cu dşora Elena Manguea în Oraviţa. — *Di Eşen Bian* şi dşora Ludovica Moga s'au fidanţat în Frata la 9 octombrie. — *Di Tău Dozora* şi dşora Aurelia Teaha la 17 octombrie s'au serbat cunună în Chizdria. — *Di I. Boroi*, *farmacist* la Ceica, în 15 l. c. s'a cununat cu dşora Nina Karacsonyi în Arad. — *Di Emilie Papp*, *concepist* la direcţiunea financiară din Timişora, s'a logodit cu dşora Elena Papp, *fiica* protopopului gr. c. Ioan Papp din Bocsig, comitatul Arad. — *Di Th. M. Stoenscu*, *directorul* «Revistei Literare» din Bucureşti,

s'a logodit cu doâra Jenny N. Elefterescu. — *Di George Oprea* teolog absolvent al archidiecezei sibiliane, la 30 octombrie n. se vacununa cu doâra Marii Adamovici, fiica preotului Dionisiu Adamovici din Abrud.

Testamentul lui Teodor Papp. Reposatul Teodor Papp, a cărui mörte o anunțaram în nr. 39 al folii noastre, a lăsat după sine un testament, care i va conserva numele pentru totdeauna. Ingrigindu-se de buna sa consörriä, ved. Olevia Papp și de töte rudele, ba și de unii amici, reposatul a făcut și o fundațiune filantropicä cam de 70.000 fl., căci cam atäta prețuese averile mișcätöre și nemışcätöre din Lugos, Jabar, Checheg și Giula, lăstate anume pentru acest scop. Din vinitul acestei fundațiuni, care are să se numească «fundațiunea lui Teodor Papp» se vor împărți stipendii tinerilor gr. or. români din Giula, cari studiază la gimnasia, academiile ori universitäti. Rudele și familia dlor dr. At. M. Marienescu și Ioan Nedelcu vor ave preörință. Administrațiunea fundațiunii o va purtä consistoriul gr. or. din Arad. Afară de acesta fundațiune, a mai lăsat bisericeii gr. or. din Lugos 1000 fl., bisericeii gr. or. din Checheg 200 fl., bisericeii și școlii gr. or. române din Giula 80 fl., corului vocal român din Giula, decä se va înființă 80 fl., câte 50 fl. casinei române din Lugos, reuniunii române de cântări și musicä, spitalului precum și copiilor săraci gr. or. români de acolo, pentru ve tinite.

Bal și concert la Beins. Săptemänile trecute s'a dat la Beins o petrecere de verä cu dans, precedatä de un concert declamatoric, care a reușit förte bine. Apoi urmä un dans vesel. Dintre dame ni se însemnä dömnele: Irina Antal, Hermina Ignat, Eufemia Stefa-rica-Iuma, Veturia Pop, Antița Pop, Simai, Casolțan, și dozele Irina Antal, Hortensia Paguba, Maria Valean, Adela Dudulescu, Ecaterina Dunat, Maria Simai, Maria Pop și Luisa Casolțan. Petrecerea s'a dat în folosul școlii gr. or. de acolo.

Damele române din Gherla au fost convocate de cäträ dna Ludovien Borgovan n. Anton la o conslätuire despre modul de a instrui în lucrurile de mână pe fetițele dela școla romänä din Gherla. Inse adarä de dua Cassa și de dozele Sabina Boeriu și Iuliana Oriän, cari ș-a și oferit concursul, nu s'au intrunit altele. Așa comitetul proecat care putea lua inițiativa și pentru alte lucruri de folos, nu s'a putut compune. Cu töte aceste lucrul de mână s'a început cu 32 de eleve și se ține regulat mercuria și sâmbäta.

Asociațiunea din Marämuress pentru cultura poporului român de acolo va ține adunarea sa generalä in Siget la 27 octombrie n. la 10 ore înainte de miezäți in localul internatului Asociațiunii. Cu asta oca-siune se va alege presidentul și vice-presidentul Asocia-țiunii; apoi se va cere raportul comisiunii care a revädut socotelile Asociațiunii dela adunarea generalä din 21 novembre 1885, până la finele lui septembrie an. c.; va urma citirea istoricului Asociațiunii și a rapor-tului comitetului dela ultima adunare generalä, pre-cum și alte raporturi. Acesta Asociațiune s'a înfiin-țat încă în anul 1868, are state aprobate încă de atunci de cäträ minister. Scopul seu este: înființarea și sus-ținerea unui institut pedagogico-aluminal național in Sigetul Marmäției. Institutul pedagogic nu s'a putut face, dar internatul s'a deschis anul trecut. Adunarea acästa e convocatä in numele comitetului, prin dl de-putat și proprietar Petru Mihalyi.

Societäți de lecturä. *Junimea romänä universi-tara din Cluj* lucrezä ca in local «Iuliei» desființate, s'a compunä o nouä societate de lecturä. Mișcarea s'a început încă in anii trecuți, ör acuma a ajuns in sta-

diul, cä și statutele sânt votate definitiv. Sedința de pregätire s'a ținut sub presidul profesorului Abt. ale-gându-se president ad hoc dl Ioan Cherecheg și notar dl Gavril Cosma. S'a ales un comitet osecutiv de pa-tru, in persönele dlor I. Cherecheg, Eugeniu Bran, Ga-vril Cosma și N. Bogdan, însărcinat cu concepierea și subțernerea statulelor la locurile competente; ör pentru verificarea statulelor o comisiune de trei: dñi Pompiliu Ioan, Elia Cäpusan și Ioan Cosma. Noua societate se va numi «Minerva» — *Societäta li-terarä „Petru Maior“* s'a constituit de nou, ale-gându-se comitetul pe anul administrativ 1887-8 in modul urmätör: president Vasiliu Fodor drd, in drept, vice-president Vasiliu Bologna st. phil., secretar Georgiu Popp st. phil., casar Petru Cornean st. jur., controlor Iosif Blaga st. phil., bibliotecar Ioan Onciu st. techn., notari Tit Non Babeg și Isidor Pop st. jur.; redactor Ioan Curița st. phil., colaboratori Teodor Köss st. techn. și Valeriu Braniscoe st. phil. In comisiunea literarä s'au ales Ioan Suciu drd in drept, Vasiliu Bologna st. phil., Petru Cornean st. ju., Iosif Blaga, Georgiu Popp, Ioan Curița și Valeriu Braniscoe st. phil.

Dieta. Dilele trecute s'a desbätut adresa, prin-mindu-se proectul maiorității. Protestul dat in contra alegerii din Baia-de-Criș se va pertracta la 29 l. c. de cäträ comisiunea judecätöre. Generalul Traian Doda a însciințat pe presidential dietei, cä fiind numai singur ales reprezentant național român, nu pöte lua parte la desbateri, dar nu-și depune nici mandatul. Dieta va nimici mandatul acesta. Delegațiunile s'au convocat pe 27 l. Viena: intre delegați este și dl George Szerb.

Posta Redacțiunii.

Dna P. L. in B. A. s'au. Va mulțamii pentru surprindere. I vom face lor cät mai curönd. Salutare!

Tudjan și pözele. Nici idea, dar nici versificäriunea nu co-respunde.

Tessalote. Cartä Musa, Ora ultimä. O nöpte la ferestä, Tomia

in grädina, sânt förte date.

Dna E. L. in B. N'am primit poesiile despre cari ne scrieti.

Dna T. H. P. in B. Se va publica și acä, închit pentru dorință din scriere, lucröros, de-am ave timp.

Dna C. E. in B. Abonamentul și celelalte au sosit. De vom dispune de loc, vom alege din ele.

Cälindarul sãptemänei.

Diua sãpt. Cälindarul vechiu Cälind nou

Duminica 4 Ev. dela Luca c. 7, gl. 3, a invern 9.

Duminică	11 † Apost. Filip	23 Severin
Luni	12 M. M. Prob și Tarah	24 Salome
Marti	13 M. M. Carp și Papii	25 Crispin
Mercuri	14 † Cuc. Parascheva	26 Artur
Joi	15 Mart. Lucian	27 Sabina
Vineri	16 Mart. Longin	28 Sim. și Iud.
Sambätä	17 Prof. Osie	29 Wilhelmina

Trellunul oct.—dec. a început cu nr. 40. Toți aceia a căror abonamente au expirat atunci, sânt rugați a-și rennoi abonamentele. Cei ce nu mai voesc sä aibä löia nosträ, sä ne innapoeize nrl acesta.